

Hur ser Kristdemokraterna på privatliv?

En studie av Kristdemokraternas inlägg i FRA-debatten

Abstract

This paper examines the Swedish right-wing party Christian Democrats' (Kristdemokraterna) view on privacy, as expressed in the well known and vibrant FRA-debate. FRA stands for The National Defence Radio Establishment and the debate flourished in 2008-2009, when a new law on the introduction of signals intelligence (SIGINT) was presented by the government in the Swedish parliament. This forced all parties to consider the delicate issue of wire-tapping, a phenomenon that truly affects the realm of privacy. In the study of privacy theory, two opposite theories has shown to be useful in defining a political view on privacy: liberalism and communitarianism. By measuring the Christian Democrats' arguments in the FRA-Debate against two ideal type constructions of liberalism and communitarianism, it possible to identify and define their view on privacy. The analysis shows that the Christian Democrats' view of privacy, in this context, have greater affinity with communitarian theory than with liberal theory. This does not mean that the Christian Democrats' views on privacy should automatically be defined as communitarian, but in the span between the two constructed ideals, Christian Democrats view on privacy is closer to communitarianism.

Keywords: Christian Democrats, privacy, signals intelligence, communitarianism, liberalism

Antal ord: 9492

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
1.1	Syfte och frågeställning	5
2	Bakgrund	5
2.1	Vad är privatliv?.....	5
2.2	FRA-debatten	7
3	Teori	8
3.1	Liberalism	8
3.1.1	Privatliv ur liberalistisk synvinkel	9
3.2	Kommunitarism	10
3.2.1	Privatliv ur kommunitaristisk synvinkel.....	11
4	Metod och material	14
4.1	Idéanalys	14
4.2	Operationalisering och tolkning	14
4.2.1	Analysverktyg.....	16
4.3	Material och källkritik.....	18
5	Analys	18
5.1	Debattinlägg 1, 17 juni 2008	18
5.1.1	Slutanalys debatt 1	22
5.2	Debattinlägg 2, 18 juni 2008	22
5.2.1	Slutanalys debatt 2	23
5.3	Debattinlägg 3, 14 oktober 2009	24
5.3.1	Slutanalys debatt 3	25
6	Slutsats	26
7	Referenser	27

1 Inledning

Den 13:e augusti 2013 publicerade DN debattartikeln *Bromsa handeln med vår personliga integritet*, skriven av tre namnkunniga kristdemokrater som vill införa ett grundlagsskydd för integriteten i syfte att betona respekten för människovärdet och för varje människas rätt till självbestämmande. De ifrågasätter hur personlig information används för andra ändamål än de inhämtades för och pekar bl.a. på hur transportstyrelsen varje år tjänar stora pengar på att sälja uppgifter om svenska folket. Man vill även ha noggranna regler för hur myndigheter lämnar ut uppgifter och skadeståndsansättning skall bli möjlig om myndigheter sålt personuppgifter på ett oriktigt sätt (Ankarberg Johansson, Szyber, Utbult, 2008).

Artikeln replikerades snabbt av Piratpartiets Anna Troberg, som i debattinlägget *KD-förslag om integritet saknar trovärdighet* menar att Kristdemokraternas inlägg om personlig integritet saknar trovärdighet, då de under sina två mandatperioder i alliansregeringen inte tidigare gett uttryck för ett ”integritetssamvete” och dessutom ”rullat ut mattan för övervakningssamhället”, här syftandes på Kristdemokraternas bifall till FRA-lagen 2008 (Troberg, 2008).

Privatlivet och dess innebörd är ett relativt utforskat område inom statsvetenskapen och har framförallt varit föremål för forskning och debatt inom det rättsvetenskapliga fältet, detta trots att begreppet används för att balansera relationen mellan staten och individen och därmed borde vara av högsta statsvetenskaplig relevans. Colin Bennett, professor i statsvetenskap som intresserat sig för privatlivsbegreppet konstaterar i *Privacy in the Political System: Perspectives from Political Science and Economics*:

”At the heart of the privacy problem lays the question of power. It is, therefore, an inherently and inescapably political problem”(Bennett 2001, s. 51).

”Unlike some other regulatory issues, it raises central and enduring questions about the power of the state, the respect for civil liberties, the relationship between the state and civil society, and the definition of the "subject" within conditions of modernity. (Bennett 2001 s. 14).

En intressant påpekande kring synen på privatliv har gjorts av James B Rule, sociolog vid UC Berkeley School of Law och och författare till boken *Privacy in Peril*:

"No one is likely to come out against privacy. But a close look at the clamor for more of it suggests that its proponents do not all have the same thing in mind" (Rule et al, 1980 se Bennett, 2001, s. 20).

Mot ovanstående bakgrund har intresset väckts för att studera hur just Kristdemokraterna ser på privatlivet och därmed hur de anser att förhållandet mellan staten och individen skall balanseras. För att kunna säga något av relevans, behöver underlaget för undersökningen begränsas och vad passar bättre än att undersöka just Kristdemokraternas anföranden i debatten kring den då omtalade signalspanings-lagen, den s.k. FRA-lagen?

1.1 Syfte och frågeställning

Uppsatsen syftar till att definiera Kristdemokraternas syn på privatliv så som den kommer till uttryck i FRA-debatten under 2008-2009. I studier av privatlivsbegreppet får ofta liberalistisk respektive kommunitaristisk teori statuera exempel på två distinkt olika sätt att se på privatliv. Definitionen görs därför i förhållande till dessa två politiska teorier.

Mer specifikt ämnar uppsatsen besvara följande fråga:

Mot en bakgrund av liberalistisk respektive kommunitaristisk teori, hur kan Kristdemokraternas syn på privatliv definieras, så som den kommer till uttryck i riksdagsdebatten kring införandet av lagen om signalspaning?

2 Bakgrund

2.1 Vad är privatliv?

”We all declare for liberty, but in using the same word we don’t all mean the same thing” Abraham Lincoln.

Ord som frihet kan vara mångtydigt och referera till olika frihetsbegrepp, beroende på vem som säger det och i vilket sammanhang (Beckman 2005, s. 32).

Precis som i exemplet ovan, kan uttrycket privatliv sägas vara mångtydigt och referera till olika privatlivsbegrepp. Denna uppfattning återkommer i nästintill samtliga av de avhandlingar om privatliv och privatlivsbegreppet som ligger till grund för studien.

För att uppnå en grundläggande reliabilitet i studien, är det dock av stor vikt att den definition av privatliv som ligger till grund för studien klarläggs. På så sätt minskar risken för oklarheter kring vad som ämnas undersökas.

För som Ludvig Beckman uttrycker det ”Innebörden av politiska ideal som ”frihet”, ”jämlighet” eller ”rättvisa” [...] är ofta avgörande för hur ett politiskt budskap skall förstås.(Beckman 2005, s. 31). “Att uppmärksamma hur dessa termer används och vad de refererar till är nyckeln till att begripliggöra en politisk text” (Beckman 2005, s. 31).

Så sent om 2008 skrev Daniel Solove, en av världens ledande experter inom integritetslagstiftning ”Privacy is a concept in disarray. Nobody can articulate what it means” (Solove 2008, s. 1).

Trots oenighet om hur privatliv skall definieras finns det några som genom modern tid har gjort framstående försök. En av dessa var Soloves mentor, Alan Westin, professor of Public Law and Government vid Columbia University och en av dem som får anses bidragit mest till det vetenskapliga studiet av begreppet privatliv. 1967 gav han ut boken *Privacy and Freedom* som än idag betraktas som en av de mest inflytelserika böckerna inom området. I denna

utvecklar och ansluter sig Alan till en för den tiden ny definition av privatliv som enligt många forskare håller än idag.

”Privacy is the claim of individuals, groups och institutions to determine for themselves when, how and to what extent information about them is communicated to others” (Westin. 1967, s. 7).

Andra har efter honom försökt definiera vad privatliv är. Charles Fried , amerikansk jurist som intresserat sig för privatlivsbegreppet skriver “Privacy is not simply an absence of information about us in the minds of others, rather it is the *control* we have over information about ourselves” (Moor 1990, s. 74) .

Sedan Westin definierade privatlivet 1967 har det dock skett förändringar i vad som införlivas i privatlivsbegreppet som gör att hans definition kan anses vara för smal. 1973 konstaterades det i amerikansk domstol att rätten till fri abort ingår i den konstitutionellt skyddande rätten till privatliv och lagstiftningen kring vad som ingår i skyddet för privatlivet fick revideras.

Till denna bakgrund blir Westins definition för snäv, då privatliv inte längre bara handlar om individens anspråk på att definiera när, hur och till vilken utsträckning information om denne skall kommuniceras till andra. Genom ovanstående domslut innefattas även individens beslut kring en abort av rätten till privatliv, dvs. rätten till privatliv kan skydda en individ från statligt ingripande i vissa beslut. Detta kommer av vissa kommunitaristiska privatlivsteoretiker, såsom Michael J. Sandel, kallas beslutsautonomi (Weintraub, Kumar 1997, s. 146).

Solove har utvecklat en ”Taxonomy of Privacy”, en definition av privatlivet som tvärtemot de flesta andra definitioner bygger på en ”bottom-up logik”, där olika typer av privatlivsintrång sorterar in i en översiktlig modell (Solove 2008, s. 101).

Colin Bennett diskuterar också svårigheterna med att definiera privatliv och kommer med en bred och pragmatisk konklusion:

”All definitions are, to some extent, based on questionable assumptions about individualism, and about the distinction between the realms of civil society and the state” (Bennett 2001, s. 6).

Denna studie utgår dock från Westins definition av privatliv, då den fortfarande anses relevant och då den stämmer bra in för ändamålet, dvs. att undersöka hur Kristdemokraterna värderar individers anspråk på när, hur och till vilken utsträckning information om dem kommuniceras till andra.

Värt att nämna är att mycket av den litteratur som berör privatlivsbegreppet är på engelska och att det däri är ordet ”privacy” man undersöker och beskriver. Det kan vara diskutabelt huruvida engelskans ord ”privacy” i samtliga fall direkt kan översättas till privatliv och tvärtom. Studien bygger dock på ett antagande om att uttrycket ”privacy” motsvarar det svenska ordet privatliv och finner åtminstone stöd för detta i svensk-engelskt lexikon där privatliv mycket riktigt översätts till ”privacy”. Väljer man att titta i ett engelskt - svenskt lexikon gäller även det omvända förhållandet, även om där även föreslås alternativa betydelser av uttrycket ”privacy”, såsom avskildhet och enskildhet.

2.2 FRA-debatten

Den 8:e mars 2007 lade försvarsminister Mikael Odenberg fram propositionen *En anpassad försvarsunderrättelseverksamhet* gällande Försvarets radioanstalts (FRA) rätt att bedriva signalspaning på kabelburen trafik som passerar Sveriges gränser. (Riksdagen 2016) Kabelburen trafik innebär telefon- och internettrafik. Propositionen behandlades i juni 2007 med ett röstresultat om 146-143 för förslaget, men då förslaget berör mänskliga fri- och rättigheter krävs en majoritet om fem sjättedelar för att lagförslaget skall gå igenom. Förslaget lades till vila under ett år. Propositionen togs upp återigen ett år senare.

Förslaget ledde då till en livlig debatt i både riksdag och media. Merparten av alliansens ledamöter var för förslaget, medan merparten av oppositionen var helt emot förslaget, men frågan splittrade även sittande partier internt, där ett fåtal liberaler, centerpartister och kristdemokratiska riksdagsledamöter kände sig fångade mellan lojalitet till partigruppen och lojalitet mot väljarna. I riksdagen hölls debatt om propositionen den 17 juni 2008 (debatt 1) och efter kritiska inlägg från centerpartister, folkpartister och moderater, som övervägde att rösta nej och därmed fälla förslaget, med endast 4 rösters övertikt från den borgerliga majoriteten, bestämde försvarsministern att man skulle överväga att göra tillägg till propositionen som ökade skyddet för den personliga integriteten samt återremittera propositionen till lagutskottet (Nandorf 2008).

Efter återremittering och ett nytt förslag från försvarsutskottet med större hänsyn till kritikerna och ett stärkt skydd för den personliga integriteten genomfördes en ny debatt (debatt 2) och efterföljande omröstning kvällen den 18 juni 2008 där lagförslaget röstades igenom med rösterna 143 mot 138; en ledamot från folkpartiet avstod från att rösta och 67 ledamöter var frånvarande (Nandorf 2008).

I september, samma år lämnade regeringen in en proposition som syftade till att ytterligare förstärka integritetsskyddet vid signalspaning: *Förstärkt integritetsskydd vid signalspaning*. Ett år senare, 14 oktober 2009 genomfördes ett betänkande och debatt av förslaget (Debatt 3) Riksdagen ställde sig bakom förslaget. Ändringarna som klubbades igenom var ett förtydligande kring vilka som får begära signalspaning, enbart regeringen, regeringskansliet och försvaret skall få rätt att begära signalspaning av FRA. Integritetsskyddet förstärktes bland annat genom att en domstol ska tillståndspröva signalspaning, ändamålen för signalspaning blir tydligare i lagen, de personer som varit föremål för spaning ska få veta det och en kontrollmyndighet får i uppgift att på begäran utreda om någon enskild blivit utsatt för otillåten signalspaning. Dessutom vidgades skyldigheten att förstöra information till att också omfatta uppgifter som lämnas vid bikt och själavård. Ändringarna trädde i kraft den 1 december 2009, vilket är den tidpunkt då FRA-lagen skulle träda i kraft och trafik i tråd som passerar rikets gräns bli tillgänglig för signalspaning.

3 Teori

I litteratur och forskning om privatlivsbegreppet har två olika perspektiv framträtt som specifikt relevanta för att kunna säga något om synen på privatliv i en politisk kontext: liberalism och kommunitarism.

Med Bennetts definition av privatliv i minnet, ”All definitions are, to some extent, based on questionable assumptions about individualism, and about the distinction between the realms of civil society and the state” (Bennett 2001, s. 6), framstår också de två politiska perspektiven som högst relevanta för att göra en analys av synen på privatliv, då båda har starka och vitt skilda övertygelser om förhållanden mellan individen, samhället och staten.

Nedan synliggörs grunderna i respektive politisk åskådning, samt en fördjupning rörande privatlivsfrågan specifikt.

3.1 Liberalism

Liberalismen uppstod under upplysningstiden som en reaktion på den makt som många ledare åtnjöt i förhållande till det underordnade folket. John Locke ses som grundare till filosofin inom liberalismen och han argumenterade för alla människors rätt att vara jämlika, självständiga samt fria från våld på sitt liv, hälsa, frihet eller ägodelar (Locke 1824, s. 133). Enligt Locke skulle staten inte inskränka på dessa rättigheter och hans idéer lade grunden för demokratiskt styre och medborgliga rättigheter.

Lockes tankegångar ramar än idag in liberalismens kärnidéer. En av senare tiders främsta liberalistiska tänkare är John Stuart Mill som med boken *On Liberty*, publicerad 1859, bidrog till att ytterligare utveckla och befästa liberalismens grundtankar om frihet, jämlikhet och individualism. Likt föregångaren, Locke, ifrågasätter han den auktoritära staten och menar att kampen mellan frihet och auktoritet länge varit de mest framträdande konflikterna i historien (Mill 1863, s. 8). Mill betonade att riktig frihet handlade om att få följa och fullfölja och vårt eget bästa på vårt eget sätt, så länge vi inte försöker beröva andra samma rätt (Mill 1863, s. 28-29).

”If a person possesses any tolerable amount of common sense and experience, his own mode of laying out his existence is the best, not because it is the best in itself, but because it is his own mode” (Mill 1863, s. 130).

Mill betonade också vikten av individualism och att skapa förutsättningar för detta
”...different persons also require different conditions for their spiritual development; and can no more exist healthily in the same moral, than all the variety of plants can in the same physical, atmosphere and climate (Mill 1863, s. 130-131).

Mills menade att en auktoritär stat som styr sina medborgare är osund och underströk att hela samhället missgynnas av att tvinga individer till att leva på ett visst sätt. Istället gynnas alla av att var och en få leva som de själva vill, även om det kanske inte gillas av några eller alla.
”Mankind are greater gainers by suffering each other to live as seems good to themselves,

than by compelling each to live as seems good to the rest (Mill, 1863, s. 29). Enligt Mill var förtrycket från majoriteten – ”the tyranny of the majority”, i många fall ännu skadligare för individen än det politiska förtrycket (Mill 1863, s. 13-14).

”...Neither one person, nor any number of persons, is warranted in saying to another human creature of ripe years, that he shall not do with his life for his own belief what he chooses do with it. He is the person most interested in his own wellbeing: the interest which any other person, except in cases of strong personal attachment, can have in it, is trifling (Mill 1863, s. 147). Mill försvarade yttrandefriheten både i tal och skrift och menade att denna var nästintill lika viktig som rätten friheten att tänka fritt (Mill 1863, s. 28).

Excentricitet och originalitet hos människor är enligt Mill något positivt och denna originalitet skall främjas av samhället, osedvanliga idéer och handlade kan efter en tid visa sig vara så värdefulla att de införlivas i allmänna sedvanor (Mill 1863 s. 9). ”Precisely because the tyranny of opinion is such as to make eccentricity a reproach, it is desirable, in order to break through that tyranny, that people should be eccentric (Mill 1863, s. 9).

3.1.1 Privatliv ur liberalistisk synvinkel

Iden kring privatliv har ett tydligt liberalistiskt ursprung, Den amerikanska presidenten Richard Nixon, ibland kallad ”Amerikas siste liberal” har sagt:

”Generally speaking, the concept of privacy, as old as human history, tries to distinguish between the individual and the collective, between self and society. The concept is based upon respect for the individual and has evolved in the respect for individualism and individuality” (Nixon 1987, se Solove 2008, s. 89).

Privatlivet har alltså en viktig funktion i det liberalistiska samhället då det möjliggör ett av liberalismens viktigaste mål: individualism.

Enligt traditionell liberalism skall staten inte lägga sig i privata angelägenheter och man ser ofta privatlivet som en individuell rättighet som står i ett spänt förhållande det omgivande samhället (Solove 2008, s. 89). Genom att värna om rätten till privatliv skapas det avstånd mellan stat och medborgare som liberalerna menar är hälsosamt.

Liberalerna ser privatlivet som en självklar rättighet kopplad till samtliga individer i samhället och ser möjligheterna till privatliv som en förutsättning för att vi skall kunna utveckla vår identitet. Privatlivsforskaren Alan Westin menar att rätten till privatliv ger individen autonomi som i sin tur ger en känsla av integritet, självständighet och en möjlighet att undvika att bli manipulerad av andra (Westin 1967, s. 32-34).

Locke menade att ens persons egendom inte bara begränsas till materiella ägodelar, utan personligheten i sig kan ses en ägodel man har rätt att skydda. Inspirerad av samma tankegångar har privatlivsforskaren Alan Westin konstaterat ”personal information, thought of as the right of decision over ones private personality, should be defined as a property right (Westin 1967, s 324-325).

Charles Fried, jurist och professor vid Harvard argumenterar i sin text *On Privacy* att privatlivet vilar på en moral som tillkännager grundläggande rättigheter hos människor (Fried 1968, s.478).

Liberalerna menar att privatlivet skyddar individernas autonomi och integritet (Rossler 2004, s. 9). Mill liknade samhällets sociala kontroll ett tyranni som kunde förslava medborgarnas själar, som därför behövde skyddas med rättigheter kring privatlivet (Solove 2008, s. 95). Privatlivsforskaren Westin konstaterade att privatliv är "... an instrument for achieving individual goals of self-realization" (Westin 1967, s. 39).

Även Irwin Altman, framstående privatlivsforskare och psykolog styrker vikten av privatlivet för liberala värderingar då han menar att möjligheten att påverka genomträngligheten av gränserna runt mig själv och ibland införliva omgivningen och ibland utestänga den, bidrar till att skapa en känsla av individualitet. "If I can control what is me and not me, if I can define what is me and not me, if I can observe the limits and scope of my control, then I have taken major steps toward understanding and defining what I am (Altman 1975, s. 50).

Även Deborah Johnson, professor i tillämpad etik försvarar privatlivet som en rättighet: "Thus, when one cannot control who has information about one, one loses considerable autonomy" (Johnson 1985, s. 65).

Rätten till privatliv har enligt liberalismen utöver förtjänster för individen i samhället, även samhälleliga förtjänster. Ett starkt skydd för privatlivet gynnar hela samhället, enligt liberalismen, då detta ger utrymme för excentricitet och originalitet. Den som ständigt känner sig bevakad av samhället kommer sannolikt hämmas i sina uttryck, vilket i längden skadar samhällsutvecklingen (Solove 2008, s. 79). Endast när staten håller sig utanför människors privata angelägenheter ges det utrymme till den intellektuella och spirituella pluralitet som liberalismen strävar efter (Rossler 2004, s. 20).

3.2 Kommunitarism

Idéerna som kännetecknar den kommunistiska filosofin har ursprung i tänkare som Hegel och Aristoteles, men också i socialismen liksom katolicismen. Det var dock först på 1980-talet som samlingsnamnet kommunitarism myntades för att inringa denna typ av politiska tankar. Gemensamt för kommunitarister är att man intresserar sig för kopplingen mellan individen och samhället och att man skall sträva efter det gemensamma goda.

Merparten av nutida kommunitarister tar avstamp i en kritik gentemot liberalismen, som man menar överbetonar individualismens betydelse och helt ignorerar samhällets påverkan på individen. Där liberalerna värnar om individens fria vilja och egna moraluppfattning gentemot majoriteten och staten, ser kommunitaristerna majoriteten och samhället som en förutsättning för individens vilja och moral, det går inte att utröna en unik, individuell vilja opåverkad av omgivningen.

Enligt kommunitarismen är alla människor en del av ett sammanhang. Vi är en del av en familj, ett samhälle, en nation. Vi kan också vara en del av en grupp som delar samma intresse eller samma historia. Liberalismens ursprungsantagande om den fria individen, som är fri i

tanke och handling är med detta synsätt orealistiskt. Individerna kan reflektera kring sig själv och sin historia men dennes reflektioner kan aldrig helt isoleras från sin historia och sitt sammanhang (Sandel 1998, s. 179).

Charles Taylor, politisk filosof menar att liberalismen överdriver människans förmåga att ifrågasätta gemensamma värderingar som är förkroppsligade i samhällslivet. Förmågan till att utföra moraliska val utvecklas enligt Taylor i samhälle, i en specifik social och kulturell omgivning (Kymlicka 1989, s. 78).

Liberalernas tro på den fria viljan, måste enligt kommunitaristen Michael J. Sandel bygga på en bild av människan som oförmögen till att göra betydande anknytningar till andra människor och en sådan person, är enligt Sandel varken fri eller rationell och saknar dessutom både karaktär och moraliskt djup (Sandel 1998, s. 179).

Kommunitarismen förespråkar ett samhälle drivet av "the common good" (det gemensamma bästa) vilket inte är en samling av enskilda individers uppfattning om vad som är gott, utan en övergripande, reell uppfattning om vad som är gott, som skall vägleda medborgarna i samhället i rätt riktning. Enskilda individers preferenser mäts gentemot det gemensamma bästa i ett kommunitaristiskt samhälle och delade värderingar har större värde än den enskildes värderingar (Kymlicka 1989, s. 77).

Den betydelse man ger en individs preferenser beror på hur mycket dennes preferenser överensstämmer med eller tillför till det gemensamma goda (Kymlicka 1989, s. 77).

Kommunitaristen Sandel menar att liberalismen leder till en nedprioritering av det gemensamma bästa, då den liberalistiska läran alltid kommer prioritera rättigheter framför det som kan anses vara gott för gemenskapen (Sandel 1998, s. 185).

3.2.1 Privatliv ur kommunitaristisk synvinkel

En liberal värdegrund för privatliv har kritiserats utifrån ett kommunitaristiskt perspektiv. Liberalistens syn på privatlivet som "rätten att få vara ifred" menar man har ett begränsat samhälleligt värde. Kommunitarister menar att den existerande teoretiska diskursen kring privatliv är för snäv och att den misslyckas med att ge guidning i hur man skall balansera värdet av privatliv gentemot mot det gemensamma bästa (the common good) och att ett fokus på individuella rättigheter kan skada viktiga behov och värderingar i samhället (Solove 2008 s. 90).

I texten *Rights to Privacy* frågar sig juristen Richard Posner varför samhället skall acceptera egennyttiga anspråk på privatliv som han menar ytterst handlar om att dölja eller frisera sanningen om sig själv. Liberalernas hävd av den individuella rätten till privatliv menar han kan minska möjligheterna för omgivningen att göra sunda bedömningar om andras innehavanden (Posner 1977, s. 400).

Vissa argumenterar att denna syn på privatliv främst bör vara av intresse för dem som har saker att dölja (Bennett 2001, s. 9).

"The cult of privacy rests on an individualist conception of society, not merely in the innocent and beneficial sense of a society in which the welfare of individuals is conceived as the end of all social organisation, but in the more specific sense of: each for himself and the devil take the hindmost"(Arndt 1949, se Bennet 2001, s. 9).

Posner ifrågasätter även argumentet att ett starkt skydd för privatlivet skulle öka antalet non-konformister i samhället och därför vara omistligt för en sund demokrati.

"History does not teach that privacy is a precondition to creativity or individuality" (Posner, 1977, s. 407). Istället pekar Posner på hur samhällen med litet skydd för privatlivet, såsom antikens Grekland och det Elisabetanska England varit en bättre grogrund för kreativitet och individualitet.

Etzioni, professor vid George Washington University har intresserat sig för privatlivsbegreppet och har skrivit ett flertal böcker och artiklar i ämnet. Han definierar sig själv som en liberal kommunitarist och kritiserar liberalernas syn på privatlivet som en okränkbar rätt. Han menar att liberalernas syn på privatliv är förlegad, då den skapats i en sociohistorisk kontext av auktoritära och förtryckande samhällen, och att det individuella valet idag, paradoxalt nog, kan skyddas bättre om inte privatlivet ses som fullständigt okränkbart (Etzioni 2008, s. 188).

Etzioni säger sig inte vill förringa värdet av privatliv, men säger att det gemensamma goda systematiskt åsidosätts på grund av överdrivet försvar för privatlivet (Etzioni 2008, s. 4).

Etzioni menar att det som gör liberalernas och kommunitaristernas syn på privatliv oförenligt, är synen på vem som skall definiera "vad som är gott". Enlig liberalen är det individen själv som har rätt att avgöra och definiera vad som är gott, inte samhället. Liberalen motsätter sig sociala och samhälleliga definitioner av det goda, eftersom individen sätts i främsta rummet. Etzioni menar att kommunitaristerna mycket väl kan ge individen rätt att bestämma vad som är gott, under förutsättningar att det finns inslag av gemensam kontroll ("communal scrutiny"). Som ovan nämnt, hävdar Etzioni även att det bästa sättet att minska behovet av statlig kontroll och intrång faktiskt är att minska andelen privatliv (Etzioni 2000, s. 902).

"Det goda" uppnås enligt Etzioni inte genom att förfäktas individens okränkbara rätt, det goda skapas i den tredje sfären ("the third realm") – en sfär som varken är staten eller marknaden. Den tredje sfären har en reglerande funktion där en subtil ömsesidig granskning av vänner, grannar och andra frivilliga kontakter skapar ett gott samhälle, men minskat behov av polis och myndigheter (Etzioni 2000, s. 902).

Etzioni ifrågasätter också lagstiftning som hindrar press från att rapportera om skandalösa beteenden hos officiella personer liksom lagar som gör det lättare att väcka åtal om förtal gentemot andra medborgare, då han menar att detta är ett överdrivet värn om privatlivet som minskar incitamenten för sund samhällelig kontroll i den tredje sfären och därmed underminerar "the common good" (Etzioni 2000, s. 905).

En kommunitarist är inte emot privatliv, men vill balansera det gentemot värdet av "det gemensamma goda" (Etzioni 2008, s. 15). Etzions utgångspunkt är kommunitaristiskt, men för att förhindra långgående kränkningar av privatlivet har han utvecklat en modell som kan användas för att bedöma den bästa balansen mellan det gemensamma goda och individens rätt till privatliv (Etzioni 2008, s. 12-14).

I boken ” The Limits of Privacy” ger Etzioni några exempel på samhällsliga företeelser där modellen kan vara användbar för att skapa en bra balans mellan samhällets bästa och individens privatliv. Ett av exemplen handlar om Megans Law, en lag som tillkom 1994 i USA (Etzioni 2008, s. 54-58) Lagen ålägger varje amerikansk delstat att skapa ett offentligt register över sexuella förbrytare. Registret ger vanligen information om förövarens namn, adress och brottsgärning, information som är tillgänglig på officiella hemsidor och kan publiceras i tidningar och andra medier.

I en artikel i Los Angeles Daily Journal *Why ultimate encryption should be illegal* ifrågasätter Etzioni den senaste tidens utökade möjligheter till avancerad kryptering, tekniska scheman som gör det möjligt att hemlighålla information för alla utom sändare och mottagare. Detta gör det omöjligt för teknikföretag såsom Apple och Google att bistå med information när myndigheterna har laglig grund för att genomföra en husrannsaktionsorder.

”As a result, these information databases and flows are extremely private [...] ultimate encryption makes it much more difficult for the public authorities, such as the NSA and FBI, to obtain this information pursuant to lawful authority. In Apple’s own words, “we wouldn’t be able to comply with a wiretap order even if we wanted to” (Etzioni 2015, s. 7).

I fallet med kryptering, liksom andra insatser som syftar till att öka den privata sfären, menar Etzioni att man istället uppnår motsatt effekt – ökad kontroll av individen. Etzioni pekar på hur ACLU (American Civil Liberties Union) som genom lobbyism rättigheter, förhindrat staten att avkoda krypterade meddelande, i själva verket ledde till mer genomträngande procedurer så som t.ex. placering av mikrofoner hemma hos misstänkta (Etzioni 2000, s. 904).

Michael J Sandel professor i politisk filosofi vid Harvard har riktat kommunitaristisk kritik mot rätten till privatliv. Han vänder sig emot utvecklingen av den nordamerikanska privatlivsdoktrinen, som man menar har gått från ett skydd av personlig och intim information, till en rättighet att få handla helt fritt i vissa frågor, utan statliga restriktioner (Weintraub, Kumar 1997, s. 145).

Ett fall som kan sägas exemplifiera denna utveckling är ”Rose mot Wade”, ett världskänt fall kring rätten till abort i USA, när domslutet kom 1973 konstaterades att fri abort ingår i den konstitutionellt skyddade rätten till privatliv. Domen rörde stor internationell uppmärksamhet och ledde till att flera Amerikanska delstater fick revidera sin lagstiftning rörande vad som ingår i skyddet mot privatlivet.

Sandel ställer sig kritisk till att det liberala rättighetsbegreppet får råda över områden som rör familjelivet. Om beslutandet kring frågor som rör abort, sexuella relationer, skilsmässa och äktenskap läggs under ”rätten till privatliv” skapas en beslutsautonomi, som förutsätter att enskilda människor inte har något grundläggande moraliskt ansvar gentemot varandra. (Weintraub, Kumar 1997, s. 146).

Man menar att detta förutsätter en voluntaristisk syn på individen D.v.s. det som sker enligt individens vilja är vilja också är gott, en åskådning som premierar viljan över förnuftet. (Sandel 1989, s. 524). (Nationalencyklopedin 2015).

Genom att införliva rätten till abort i rätten till privatliv anser Sandel att man ansluter sig till en syn på samhället som bestående av en samling separata autonoma och självtillräckliga individer, en syn som enligt dem är inkompatibel med moraliskt ansvar. Sandel menar att vi

för att kunna ha moraliska intentioner, måste se oss själva som enskilda människor *inom* den här familjen, det här samhället eller den här nationen. Vi är inte separerade från varandra, utan bundna och definierade av våra syften och anknytningar. Vi är också skyldiga att ta ett visst ansvar gentemot andra människor som vi har speciella relationer till (Weintraub, Kumar 1997, s. 147 -148).

Individer skapar inte sin moraliska vokabulär ” ex nihilo”, från grunden, utan det ärvs genom en traditionell förståelse. Värderingar och självförståelse skapas tillsammans med andra människor i socialiserings-processen (Weintraub, Kumar 1997, s. 147 -148).

Utvecklingen av privatlivsdoktrinen som beskrivits ovan, innebär enligt kommunitaristen Sandel en prioritet av individualistiska värden framför samhällliga och synen vad som är ”gott” blir därmed felaktig utifrån ett kommunitaristiskt perspektiv.

4 Metod och material

Nedan beskrivs den forskningsmetod och operationalisering som används i studien, samt det material som använts.

4.1 Idéanalys

Uppsatsen använder sig av beskrivande idéanalys för att beskriva och tolka innebörden av ett politiskt budskap, i det här fallet Kristdemokraternas debattinlägg i FRA-debatten (Beckman 2007, s. 14). Ovanstående genomgång av två skilda politiska teorier (liberalism och kommunitarism) samt dess syn på privatliv är den teoretiska referensram som används för att besvara uppsatsens frågeställning.

4.2 Operationalisering och tolkning

Såsom i all form av tolkande studier finns det en förförståelse av de fenomen som skall beskrivas. Utan en viss förförståelse är tolkning omöjlig. (Bergström & Boréus 2012, s. 31) En förförståelse av Kristdemokraternas politik, en förförståelse vad som skall innefattas i en liberalistisk respektive kommunitaristisk idealtyp samt ett otal antal förförståelser om saker och tings begivenheter som författaren till denna text inte ens är medveten om.

Det är omöjligt att bortse från denna förförståelse, däremot kan ett förtydligande av tolkningsprocessen i studien bidra till att öka intersubjektiviteten, dvs. läsaren skall kunna rekonstruera de operationer som gjorts i analysen av materialet och ha möjlighet att komma till samma slutsats (Bergström & Boréus 2012, s. 42).

Nedan åskådliggörs operationaliseringen i några steg, för att öka graden av genomskinlighet i studien.

I studiet av privatlivsbegreppet och olika syn på privatliv återkommer ofta dikotomin mellan en liberalistisk syn och en kommunitaristisk. Dessa två olika teorier antas i denna studie kunna säga något om positionen hos den kristdemokratiska synen på privatliv och integritet. Genom en fördjupning i dessa politiska teorier och skapandet av en analysmodell som syftar att samla in det mest väsentliga och signifikativa hos de två teorierna, skall det bli möjligt att

säga något om den politiska inriktningen på de uttalande som Kristdemokraterna gör i FRA-debatten. Analysmodellen appliceras på utvalda citat från Kristdemokraternas inlägg i tre riksdagsdebatter.

Något som bör göras explicit för att öka graden av genomskinlighet i analysen är det faktum att uppsatsen syftar att tolka betydelsen av texten på det sätt som uttolkaren ser att den betyder (Bergström & Boréus 2012, s. 31-32) det är alltså ingen tolkning inriktad på vad budskapets avsändare, Kristdemokraterna respektive dess representant, Else-Marie Lindgrens avser att budskapet skall betyda. I denna studie tolkas innebörden av budskapet utifrån hur uttolkaren, d.v.s. författaren till denna studie, tolkar dess språkliga eller ”lexikala struktur” (Teorell & Svensson, 2007, s. 102-103).

Urvalet av citat från dokumenten står inte opåverkat av omedvetna förväntningar och förförståelse, alla närmar sig en text utifrån olika förståelsehorisonter och det finns en risk att omedvetna förväntningar stör tolkningsakten genom att diskriminera vissa möjliga tolkningar till förmån framför andra (Teorell & Svensson 2007, s. 101) Möjligheterna att redovisa omedvetna förväntningar och förståelser är naturligtvis omöjlig, men nedan följer en redogörelse för medvetna val i urvalsprocessen.

I valet av citat för analysen har följande valts bort

- Uppenbara upprepningar av samma innehåll, då detta inte är en kvantitativ innehållsanalys.
- Uppräkning av sakfakta som står oberoende av vem som uttalar dem. D.v.s. redogörelser för faktiska förhållanden som bör delas av samtliga i debatten. T.ex. icke värderande sammanfattningar av sakinnehåll
- Värderande innehåll och sakinnehåll som inte bedöms ha någon slags koppling till sakfrågan dvs, FRA-lagen och privatliv. Vad som bedöms ha koppling till sakfrågan avgörs med hjälp av bakgrundsavsnitten om FRA-debatten och privatliv, samt teoridelen.
- Formaliteter och dylikt som inom ramen för undersökningen med mycket låg sannolikhet kan anses bära något politiskt innehåll.

Den text som inte berörs av ovanstående undantag har använts som underlag för analysen. I analysen delas texten in i meningsbärande enheter. I urvalet av meningsbärande enheter är utgångspunkten att varje enhet skall utgöra ett sammanhängande resonemang, annars riskerar underlaget för analysen bara bestå av ett stort antal lösryckta meningar. Lösryckta meningar kan i och för sig vara meningsbärande i sig, men med tanke på studiens kvalitativa och hermeneutiska ansats, kan ett sådant underlag hindra möjligheterna till en givande analys.

Denna del av operationaliseringen är tolkningsbaserad, och kan ur reliabilitetssynpunkt anses vara vanskelig. Det finns en möjlighet att en annan forskare hade urskiljt andra meningsbärande enheter, men förhoppningsvis kan ovanstående redovisning bidra till godtagbar transparens. Efter varje debattinlägg görs en sammanhållen analys av de meningsbärande enheterna där följande fråga besvaras. Om analysen av respektive meningsbärande har gjort det möjligt att urskönja en kommunitaristisk *eller* en liberalistisk

tendens, vilken av idealtyperna liberalism respektive kommunitarism kan sägas bäst representera innehållet i hela debatten?

Även i detta moment krävs det försiktighet och en sund balans mellan att säga något överhuvudtaget och att inte säga för mycket. Om tolkningarna kan betecknas med termer som skulle kunna gå att byta ut mot siffror finns det en kvantitativ ansats som inte hör hemma i studien. ”Om kvantifierande termer finns med i framställningen måste undersökningen också ha genomförts på ett systematiskt, kvantitativt sätt, dvs faktiskt ha räknat frekvensen av vissa företeelser (Ekengren & Hinnfors, 2012. s 69).

I denna studie är syftet att säga något mer om materialet än vad som direkt går att utläsa. Det är förekomsten av olika kvaliteter som är det intressanta. (Ekengren & Hinnfors 2012, s. 69). Såsom Teorell och Svensson uttrycker det: ”Den rätta eller slutgiltiga tolkningen är svår att säga att man funnit [...] Tolkningar är provisoriska sanningar, tills vidare, precis som alla våra samhällsvetenskapliga teorier och hypoteser (Teorell & Svensson, 2007 s .101).

Därför skall alltså den sammantagna tolkningen av respektive debattavsnitts kommunitaristiska respektive liberalistiska innehåll ses som en tendens, som förhoppningsvis kan bidra till fler och alternativa forskningsuppslag.

4.2.1 Analysverktyg

I syfte att kunna säga något om Kristdemokraternas inställning till privatliv krävs det ett analysverktyg som gör det möjligt att ställa den teoretiska referensramen i relation till det empiriska materialet. Genom utformningen av analysverktyget blir de begrepp och kategorier som skall undersökas mätbara (Beckman 2007, s. 24).

Analysverktyget som används består av idealtyper, en teoretisk modell där väsentliga egenskaper av det som skall undersökas framhävs och stiliseras. (Teorell & Svensson, 2007 s. 42). Idealtyperna, i det här fallet liberalism och kommunitarism läggs som ett nät uppbyggt av jämförelsepunkter över texten som skall undersökas för att studera avvikelser eller för att jämföra det som kommer till uttryck i texten (Teorell & Svensson 2007, s. 43). Frågan som ligger till grund för operationaliseringen är: Hur nära eller långt ifrån de två koncentraterna av liberalism respektive kommunitarism kan vi placera budskapen i debatten?

Analysverktyget, som presenteras nedan, klassificerar de två ideologierna utifrån följande parametrar:

- Syn på människan och hennes relation till samhället
- Samhällsteori och politisk styrning
- Syn på privatliv

Analysverktyget har hämtat inspiration från Torbjörn Aronsons studie *Konservatism och demokrati* där idealtyperna specificeras genom olika parametrar såsom syn på människan, syn på samhället och styrelsesätt (Aronson 1989, s. 13). Nedan presenteras analysverktyget. Denna del av studien har avgörande betydelse för uppsatsens validitet, då dess innehåll och konstruktion avgör huruvida den kan mäta det som uppsatsen syftar till att mäta, d.v.s. graden av kommunitaristisk respektive liberalistisk syn på privatlivet. (Bergström & Boréus 2012, s. 41). Genom en god förtrogenhet med det teoretiska underlaget och en strukturerad och genomtänkt koncentrerad av detta, minskar risken för ett felkonstruerat analysverktyg.

Analysapparat

	Liberalism	Kommunitarism
Syn på människan och hennes relation till samhället	<p>Människan är förnuftig och vet sitt eget bästa och har rätt att uttrycka och leva enligt detta.</p> <p>Den enskilda människan är en självständig individ bland andra självständiga individer</p>	<p>Människans vilja är inte nödvändigtvis förnuftig och bör därför inte alltid bejakas.</p> <p>Samhället, historien och sammanhanget är en förutsättning för individens vilja och moral</p>
Samhällsteori och politisk styrning	<p>Individuella värden skall skyddas och prioriteras</p> <p>Staten skall ej inskränka på individens rättigheter vad det gäller liv, hälsa, frihet och ägodelar</p> <p>Excentricitet och originalitet välkomnas</p> <p>Majoritetens tyranni</p> <p>Rättigheter</p> <p>Individualism och självständighet viktiga</p>	<p>Kollektivistiska värden skall skyddas och prioriteras</p> <p>Samhället skall vägleda individerna mot ett gemensamt högre gott</p> <p>Delade värderingar har högre värde än enskilda</p> <p>Det gemensamma goda</p> <p>Människorna i samhället har skyldigheter och moraliskt ansvar gentemot varandra</p> <p>Social tillhörighet och betydande anknytningar viktiga</p>
Syn på privatliv	<p>Privatlivet är en rättighet</p> <p>Privatliv främjar intellektuell och spirituellt pluralitet i samhället</p> <p>Privatliv bidrar till identitetsutveckling, autonomi och integritet</p> <p>Respekt för individualism och individualitet</p>	<p>Rätten till privatliv kan hota viktiga samhälleliga värden</p> <p>Privatliv är till för dem som har något att dölja</p> <p>Privatliv hindrar samhället från insyn och viktiga bedömningar</p> <p>Ett visst mått av social kontroll kan gynna det gemensamma goda</p>

4.3 Material och källkritik

Studiens teoretiska del har sin grund i vetenskapligt granskade studier och artiklar hämtade via Lunds Universitets sök-portal LubSearch, samt böcker skrivna av forskare, professorer och personer med erkänt intresse och erfarenheter av att studera privatlivsbegreppet. Precis som i alla sammanställningar och undersökningar finns det en förförståelse, som naturligtvis kan bidra till att minska reliabilitet i samtliga material, men kanske framförallt i de större, mer populärvetenskapliga verk om privatlivet, då dessa kanske inte varit utsatta för samma kritiska analys som de material som är knutna till ett lärosäte. Samtliga verk använder sig dock av en gedigen referering till etablerade forskare inom ämnet. Sammanfattningsvis bedöms underlaget för den teoretiska delen ha god tillförlitlighet.

Det empiriska materialet utgörs av debattprotokoll från de tre, avgörande riksdagsdebatterna i frågan om den förändrade FRA-lagstiftningen. Möjligen skulle ytterligare riksdagsmaterial från Kristdemokraterna såsom motioner etc. ytterligare bidra till att besvara frågeställningen på ett valitt sätt, men det använda materialet bedöms som avgörande i sammanhanget. Materialet är hämtat från riksdagens hemsida och får därmed ses som mycket tillförlitlig.

5 Analys

Nedan följer en analys av kristdemokratiska inlägg i de tre riksdagsdebatter som nämns i bakgrundsavsnittet om FRA-lagen. Representant för Kristdemokraterna i samtliga debatter var Else-Marie Lindgren.

5.1 Debattinlägg 1, 17 juni 2008

Lag om signalspaning m.m. Betänkande 2007/08:FöU14. Försvarsutskottet (2008)

Anf.137 Else-Marie Lindgren (Kd)

Meningsbärande enhet 1

Jag har full förståelse för den oro som uttrycks för att utvidgningen av de signaler som får tas in av Försvarets Radioanstalt ska leda till oönskade konsekvenser som kränker människors integritet. Det är sant att vid all övervakning finns det risk för att något material kommer i orätta händer. Därför finns det all anledning att vidta så rigorösa säkerhetsåtgärder som bara är möjligt. Så långt det någonsin är möjligt vill vi medverka till detta. Det handlar bland annat om att tydliga kontrollmekanismer och funktioner skapas för att garantera enskilda individers integritet.

Lindgren understryker här förståelse för debatten om integritetshotet i frågan om FRA-lagen och oron för konsekvenser som kränker människors integritet. Hon ser anledning att vidta rigorösa säkerhetsåtgärder för att förhindra detta och vil bidra till att skapa kontrollmekanismer och funktioner för att garantera enskilda individers integritet. Genom

ordvalen integritet och enskilda individer använder sig Kristdemokraterna här av en vokabulär som i linje med analysapparaten, är framträdande begrepp i liberalistisk samhällsteori.

Tendens: liberalistisk

Meningsbärande enhet 2

Men teknikutvecklingen medför nu ett behov av signalspaning även i kabel eftersom alltmer information numera sprids via kabel och inte via eter. Ytterst handlar denna debatt om hur vi bäst ska tillvarata våra nationella säkerhetsintressen

Ovan markerar Lindgren vad hon och partiet anser att debatten ytterst handlar om, vilket är hur det nationella säkerhetsintresset bäst skall tillvaratas. Genom detta uttalande görs en prioritering av innehållet i debatten, där det nationella säkerhetsintresset, enligt Kristdemokraterna, får tolkas ha företräde framför integritetsintresset. I och med denna prioritering kan man utifrån analysapparaten se hur argumentationen ovan mer antar en kommunitaristisk ton, där det nationella säkerhetsintresset (kollektivet) i första hand skall prioriteras. Den kommunitaristiska samhällsteorin där kollektivistiska värden skall prioriteras kommer här till uttryck.

Tendens: kommunitaristisk

Meningsbärande enhet 3

Oroande är också utvecklingen av gränsöverskridande terrorism och annan brottslighet, hoten mot våra IT-system och spridningen av massförstörelsevapen. Signalspaning ger oss också information som bidrar till skyddet av våra svenska trupper på internationella uppdrag i Kosovo och i Afghanistan. FRA:s försvarsunderrättelseverksamhet riktar sig mot utlandet. Med den lagstiftning som alliansen nu föreslår får signalspaning normalt inte riktas mot en viss individ och får definitivt inte gälla kommunikation mellan personer i Sverige. Därför införs nu regler som säkerställer att sådan information, om den av misstag skulle komma med, omedelbart ska förstöras. Betänkandet har beretts av försvarsutskottet, och en rad nya regler och mekanismer som ska förbättra insyn, kontroll, integritetsskydd och rättssäkerhet har införts i den lagstiftning som riksdagen nu ska ta ställning till.

Lindgren menar att signalspaning kan bidra till att skydda svenska trupper på internationella uppdrag, vilket här är ett slags ställningstagande där vikten av att kollektivet, svenska trupper har ett skydd framställs som viktigt. Detta får, med stöd i analysapparaten ett kommunitaristiskt anslag, om man ställer det i relation till dem som motsäger sig signalspaning för att det hotar den enskildes integritet och privatliv. Samtidigt, använder sig Lindgren av en liberal vokabulär, när hon nämner ”en viss individ” samt ordet integritetsskydd.

Tendens: både kommunitaristisk och liberalistisk

Meningsbärande enhet 4

Den nya lagen behövs för att anpassa signalspaningen till den tekniska utvecklingen som sker men också för att skapa ett starkare skydd för den enskildes integritet än det som finns i dag. Intrycket från en del medier och vissa partier här i kammaren har tyvärr ibland varit att vartenda samtal, mejl och fax ska lyssnas av eller läsas av någon fysisk person, vilket naturligtvis är ytterst skrämmande, vill jag påpeka. Att vi behöver signalspaning över huvud taget kan jag som medborgare beklaga, men vi som politiker har ett ansvar att så långt som det är möjligt skydda landets invånare från yttre hot.

Ovanstående uttalande kring privatlivskränkande inslag tillskrivs inte, som tidigare i Lindströms anförande, de liberalistiska attribut som är signifikativa för en liberalistisk syn. Inget nämns om den enskilda människan, självständighet, individuella värden eller rättigheter. Däremot beskrivs avlyssning som ”skrämmande” och behovet av signalspaning beskrivs som ”beklagligt”. Politikens ansvar att så långt som möjligt skydda landets invånare från yttre hot understryks. I och med dessa ordval närmar sig Kristdemokraterna den kommunitaristiska idealtypens syn på människan och hennes relation till samhället, där människans vilja inte nödvändigtvis ses som förnuftig och alltid inte bör bejakas. Farhågorna om en vittgående avlyssning beskrivs som skrämmande och behovet av signalspaning beskrivs som beklagligt. Liberalismens tron på människans förnuft och kunskap om sitt eget bästa känns avlägsen i och med dessa ordval. Uttalandet om att politikernas ansvar är att skydda landets invånare från yttre hot, vittnar om ett kommunitaristiskt synsätt på samhället och den politiska styrningen, där kollektivistiska värden skall skyddas och där samhället skall vägleda individerna mot ett gemensamt högre gott. Användningen av ordet ansvar tyder på en kommunitaristisk syn på samhället och den politiska styrningen där den kommunitaristiska idealtypen betonar skyldigheter gentemot andra.

Enligt analysmodellen kan även en kommunitaristisk syn på privatliv skönjas, då det som är gott enligt Lindbergs argumentation synes vara ett skydd mot kollektivet, framför skydd mot individen. Ett visst mått av social kontroll (lägre grad av privatliv) kan gynna det gemensamma goda.

Tendens: kommunitaristisk

Meningsbärande enhet 5

Det handlar bland annat om att tydliga kontrollmekanismer och funktioner skapas för att garantera enskilda individers integritet. Jag vill upprepa det. Varje uppdrag ska prövas av en särskild nämnd innan spaningen inleds. Det ska finnas insyn och kontroll under pågående spaningsprocess och efteråt. Majoriteten i utskottet har sett till att det vid tillståndsgivningen klart framgår att den ska gälla inriktning, beskrivning av behovet och proportionalitetsbedömning och att det vidare framgår vem som är uppdragsgivare. Vi har även slagit fast vikten av att beslutsfattandet om tillståndsgivningen och kontrollverksamheten ska ske organisatoriskt skilda från varandra. Vidare har vi en kontrollstation år 2011 för att utvärdera verksamheten. Det här är viktiga ingredienser i att stärka integritetsskyddet.

Mer liberalistiskt inriktade ordval återkommer dock enligt ovan och man talar också om att man vill skapa funktioner för att *garantera* enskilda individers integritet. Här antar man åter en liberalistisk syn på privatlivet, genom att säga att man vill garantera enskilda individers integritet. Ordvalen ”enskilda individer” typer på en individualistisk inriktning, ej

kollektivistisk och uttalandet om att integriteten skall garanteras kan liknas vid en slags rättighet, även om själva ordet aldrig uttalas. Detta får, enligt analysapparaten ses som en rörelse mot en liberalistisk syn på privatlivet.

Tendens: liberalistisk

Meningsbärande enhet 6

Fru talman! Genom att säga nej till förslaget i betänkandet riskerar vi, menar jag, livet för våra söner och döttrar som faktiskt står upp för demokrati och mänskliga rättigheter exempelvis i Afghanistan. Signalspaning möjliggör en effektiv underrättelse om hot utanför Sveriges gränser.

Här säger Kristdemokraterna att ett nej till förslaget om signalspaning riskerar livet ” för våra söner och döttrar”. I ljuset av analysapparaten kan man därmed tolka inställningen som kommunitaristisk framför liberalistisk, då man ställer skyddet av ett kollektiv (söner och döttrar) framför skydd hos den enskilde individen. Även sympatier med den kommunitaristiska idealtypens syn på samhället där social tillhörighet och betydande anknytningar ses som viktiga kan skönjas, där alltså det enskilda privatlivet får stå undan framför skyddet av betydande anknytningar såsom ”söner och döttrar”.

Tendens: kommunitaristisk

Meningsbärande enhet 7

För oss kristdemokrater är rikets skydd och den personliga integriteten viktigt. Vi står för trygghet i de små gemenskaperna, ett rättssäkert samhälle och en nationell trygghet. Därför gör vi bedömningen att regeringens förslag, med det tillägg som utskottet gjort, får anses godtagbart när det gäller integritetsskyddet. Efter moget övervägande yrkar jag bifall till förslaget.

Avslutningsvis understryker Lindgren att Kristdemokraterna anser att rikets skydd och den personliga integriteten är viktig. I en och samma mening säger hon då att man vill skydda både kollektivistiska och individualistiska värden (riket, kollektivet/ den personliga integriteten) och uppvisar här en politisk övertygelse som hamnar någonstans i mitten av de båda idealtyperna. Därefter understryker dock Lindgren att Kristdemokraterna står för trygghet i de små gemenskaperna, vilket antyder en prioritet av kollektivets skydd. Detta kan då återigen utläsas som en kommunitaristisk syn som prioriterar kollektivet framför den enskildes rätt till privatliv. Uttrycket rättssäkert samhälle kan dock vittna om en liberal inställning, där du som individ skall få utöva vissa rättigheter och få din rätt till skydd, men det kan enligt analysmodellen inte räknas som ett explicit liberalistiskt uttalande. Slutligen vittnar ordvalet ”godtagbart” i den näst sista meningen om att vikten av integritetsskydd är kompromissbart. D.v.s. resonemanget rör sig i en kommunitaristisk riktning.

Tendens: kommunitaristisk

5.1.1 Slutanalys debatt 1

Om analysen av respektive meningsbärande enhet har gjort det möjligt att urskönja en kommunitaristisk *eller* en liberalistisk tendens, vilken av idealtyperna liberalism respektive kommunitarism kan sägas bäst representera innehållet i hela debatten?

De meningsbärande enheterna i debattinlägg 1 får sägas främst vara färgade av en kommunitaristisk ideologi, även om där även förekommer liberalistiska element. Denna slutsats baseras på att analysenheterna sammantaget ligger närmre idealtypen för kommunitarism än idealtypen liberalism.

5.2 Debattinlägg 2, 18 juni 2008

Lag om signalspaning m.m. Betänkande 2007/08:FöU15 (Försvarsutskottet 2008).

Anf. 28 Else-Marie Lindgren

Meningsbärande enhet 1

Herr talman! Jag har vid flera tillfällen uttryckt att vi kristdemokrater naturligtvis har förståelse för den oro som har uttryckts på många håll. En del har varit överdriven. Av alla mejl vi riksdagsledamöter har fått förstår vi att många är pålästa i vad vi verkligen vill föreslå, medan andra tror att man ska bli avlyssnad så fort man skickar ett sms eller ett mejl. Här måste vi i majoriteten rannsaka oss själva utifrån var vi har brustit när det gäller att ge en relevant information om vad förslaget verkligen innebär. Vi behöver bättra oss på den punkten.

Inledningsvis berättar Lindgren att hon har förståelse för oron kring integritetskränkande effekter av FRA-lagen, men hon säger också att denna ibland varit överdriven. Många av dem som kontaktat riksdagsledamöterna bedömer hon vara pålästa medan andra enligt henne haft orealistiska farhågor. I ljuset av analysapparaten kan man här se en tendens kommunitaristisk syn på människan, där enskilda individers vilja inte nödvändigtvis ses som förnuftig och därför inte alltid bör bejakas. Även den kommunitaristiska samhällssynen kan ses komma till uttryck där samhällets uppgift skall vara att vägleda individerna mot ett högre gott. Det är dock viktigt att iakttä en viss försiktighet i att härleda resonemanget till en kommunitaristiskt synsätt, då ett påpekande om en *faktisk* okunskap om FRA-lagen och dess inverkan kan vara en relevant sakfakta som inte nödvändigtvis har någon ideologisk förankring.

Tendens: kommunitaristisk

Meningsbärande enhet 2

Det finns all anledning att vidta så rigorösa säkerhetsåtgärder som möjligt för önskade konsekvenser som kränker människors värde och integritet i alla sammanhang.

Lindgren påpekar återigen vikten av att vidta rigorösa säkerhetsåtgärder för att inte kränka människors integritet, här använder sig Lindgren av en liberal vokabulär som överensstämmer med en liberal syn på privatlivet, som viktigt för individens integritet.

Tendens: liberalistisk

Meningsbärande enhet 3

Vi kristdemokrater har länge jobbat med frågan om hur vi ska förhålla oss till yttre hot, och för oss är både rikets skydd och den personliga integriteten viktiga saker. Vi tycker att den avvägning som vi tidigare har gjort har varit godtagbar.

Återigen uttrycker Lindgren att Kristdemokraterna vill värna om både rikets skydd *och* den personliga integriteten. Det faktum att den personliga integriteten återigen nämns, tyder på att den liberala synen på privatliv har genklang i Kristdemokraternas ideologi och praktik. Men då man både nämner rikets skydd och den personliga integriteten som viktigt att värna om, tyder det på en avvägning där personlig integritet inte ses som det allena viktigaste, i kontrast till analysmodellens liberalistiska idealtyp, där den personliga integriteten sätts främst.

Tendens: både kommunitaristisk och liberalistisk

Meningsbärande enhet 4

Det som också är bra är att vi har en årlig redovisning till riksdagen om FRA:s verksamhet beträffande granskning och resultat och inte minst den kontrollstation som vi vill ha 2011.

I slutet av anförandet säger Lindgren att en årlig redovisning om FRA:s verksamhet samt en kontrollstation 2011 är positivt, vilket påvisar en icke kommunitaristisk syn på privatliv. Idealtypen för kommunitaristisk syn på privatliv ser privatlivet som något för dem som har något att dölja, här förespråkar Kristdemokraterna en granskning av myndigheterna för att skydda privatlivet hos medborgarna och argumentationen har mer gemensamt med den liberalistiska idealtypen som anser att staten ej skall inskränka på individens rättigheter vad det gäller liv, hälsa, frihet och ägodelar.

Tendens: liberalistisk

5.2.1 Slutanalys debatt 2

Om analysen av respektive meningsbärande enhet har gjort det möjligt att urskönja en kommunitaristisk *eller* en liberalistisk tendens, vilken av idealtyperna liberalism respektive kommunitarism kan sägas bäst representera innehållet i hela debatten?

De meningsbärande enheterna i debatt 2 får sägas ha inslag från de båda politiska idealtyperna, men en rörelse åt det liberalistiska hållet kan urskönjas. Denna slutsats baseras på att analysenheterna sammantaget ligger närmre idealtypen för liberalism än kommunitarism.

5.3 Debattinlägg 3, 14 oktober 2009

Signalspaning m.m. Betänkande 2009/10:FöU3, (Försvaretsutskottet 2009).

Anf.122 Else-Marie Lindgren

Meningsbärande enhet 1

Ett integritetsskyddsombud ska bevaka den enskildes integritetsintresse i mål i domstolen, och denne ska ha rätt att ta del av vad som förekommer i målet och kunna yttra sig. Likaså ska den som varit föremål för spaning underrättas, och anmälningar från enskilda ska utredas. Försvarets radioanstalt, FRA, får i och med det nya betänkandet bara tillgång till de signalbärare som domstolen bestämmer, vilket innebär en mycket begränsad del av trafiken över Sveriges gränser. FRA får inte signalspana mot trafik med såväl avsändare som mottagare i Sverige, oavsett hur trafiken går. Vid all övervakning finns risk för att något material hamnar i orätta händer. Det är anledningen till att vi vidtagit så rigorösa säkerhets- och integritetsåtgärder som bara är möjligt.

I ovanstående citat beskriver Lindgren hur man vill tillsätta ett integritetsombud för att bevaka den enskildes integritetsintressen i domstolen. Här använder sig Kristdemokraterna av en liberalistisk vokabulär och ansluter sig till den liberalistiska synen på samhället, där staten ej skall inskränka på individens rättigheter vad det gäller liv, hälsa, frihet och ägodelar, man tillskriver också den enskilde integritetsintressen vilket ligger i linje med en idealtypisk liberal syn på privatlivet. Viktigt i sammanhanget är dock att retoriken om den enskildes integritetsintressen här sätts i relation till att denne enskilde redan blivit utsatt för spaning. Vilket då får sägas minska den initiala uppfattningen om närhet till idealtypen liberalism.

Tendens: både kommunitaristisk och liberalistisk

Meningsbärande enhet 2

Det som nu är aktuellt är endast information av betydelse för landets säkerhet och försvarsunderrättelseverksamhet, det vill säga om utländska förhållanden och yttre hot mot landet. Av alla de mejl, fax och telefonsamtal som går genom kablarna kommer endast en ytterligt liten mängd - man brukar säga att det är 1 av 10 miljarder - i fråga för undersökning utifrån fastställda sökord. Avsikten är att kolla företeelser och trender, allt för att stärka landets säkerhet. Ingenting sparas, utan det som passerat är borta. FRA:s försvarsunderrättelseverksamhet riktar sig mot utlandet. Det handlar alltså inte om att övervaka svenska medborgare. Verksamheten letar heller inte efter brottslingar - det är en sak för polisen - utan försöker kartlägga yttre hot mot Sverige genom att studera mönster och samband. Signalspaningen handlar inte heller om att avlyssna våra inhemska telefonsamtal och datatrafik eller att snoka i medborgarnas e-post. Med den lagstiftning som alliansen föreslår får signalspaning inte riktas mot en viss individ och definitivt inte gälla kommunikation mellan personer i Sverige. Därför införs regler som säkerställer att sådan information, om den av misstag skulle komma med, omedelbart ska förstöras. Detta gäller också information som lämnats under bikt eller enskild själavård.

I ovanstående avsnitt understryker Lindgren att det som nu är av betydelse i debatten är landets säkerhet och försvarsunderrättelseverksamhet och att endast en ytterligt liten mängd kommer vara ifråga för undersökning utifrån fastställda sökord. Hon understryker också att ingenting sparas och att verksamheten riktar sig mot utlandet och inte mot svenska medborgare eller deras telefonsamtal, datatrafik eller e-post. Detta tyder på en liberal inställning till den personliga integriteten, i det avseende att man vill vidta åtgärder för att skydda individuella värden samt begränsa statlig inskränkning på individens rättigheter vad det gäller liv och frihet. Men då Lindgren i sitt anförande understryker landets säkerhet (kollektivet) som viktigast i debatten och detta sedan ställs mot en ”ytterligt liten mängd” mail, telefonsamtal och fax som kommer i fråga för undersökning, (individen) kan man enligt analysapparaten se en kommunitaristisk tendens, då man anser att kollektivistiska värden skall skyddas och prioriteras framför individens och att delade värderingar har högre värde än enskilda. Man ansluter sig även till den kommunitaristiska synen på privatliv där man anser att ett visst mått av social kontroll kan gynna det gemensamma goda.

Tendens: kommunitaristisk

Meningsbärande enhet 3

Ytterst borde debatten handla om hur vi bäst ska ta till vara våra nationella säkerhetsintressen. Att skydda våra soldater och officerare i internationella insatser är grundläggande. Vi har en moralisk skyldighet att göra detta. Det hoppas jag att alla är överens om. För oss kristdemokrater är både rikets skydd och den personliga integriteten viktiga. Vi står för trygghet i de små gemenskaperna i ett rättssäkert samhälle och en nationell trygghet. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Återigen understryker Lindgren att debatten ytterst borde handla om hur Sverige bäst skall ta till vara våra nationella säkerhetsintressen. Med denna tydliga prioritering ansluter hon sig till den kommunitaristiska synen på samhället, den politiska styrningen och privatlivet, där det nationella säkerhetsintresset (kollektivet) prioriteras framför det individuella integritetsintresset och där delade värderingar har högre värde än enskilda. Det liberalistiska synsättet där staten ej skall inskränka på individens rättigheter finns som ovan nämnt, men är underprioriterat det kommunitaristiska.

Tendens: kommunitaristisk

5.3.1 Slutanalys debatt 3

Om analysen av respektive meningsbärande enhet har gjort det möjligt att urskönja en kommunitaristisk *eller* en liberalistisk tendens, vilken av idealtyperna liberalism respektive kommunitarism kan sägas bäst representera innehållet i hela debatten?

De meningsbärande enheterna i debattinlägg 3 har inslag av de båda politiska idealtyperna, men en rörelse åt det kommunitaristiska hållet kan urskiljas.

Denna slutsats baseras på att analysenheterna sammantaget ligger närmre idealtypen för kommunitarism än liberalism.

6 Slutsats

Utifrån den kvalitativa idéanalysen av de tre debattinläggen i FRA-debatten kan det konstateras att Kristdemokraternas syn på privatliv, i detta sammanhang, får ses ha större samhörighet med kommunitaristisk teori än liberalistisk teori. Detta betyder inte att Kristdemokraternas syn på privatliv per automatik kan definieras som kommunitaristisk, men i spännvidden mellan en idealtypisk liberalistisk privatlivssyn och en idealtypisk kommunitaristisk privatlivssyn befinner sig Kristdemokraterna i detta sammanhang närmre den sistnämnda.

Med bakgrund av ovanstående slutsats hade det varit intressant att utforska fler material och göra analysen djupare och mer innehållsrik.

En viktig iakttagelse, tidigare citerad inledningen av denna studie, är att det förefaller osannolikt att någon i ett politiskt sammanhang någonsin skulle utge sig för att vara emot privatliv. Det är också osannolikt att något parti eller politiker i ett modernt demokratiskt samhälle *verkligt* skulle vara emot privatliv. Det får antas att de flesta människor skulle svara nej på frågan: Är du positivt till att minska ditt privatliv? Då syftandes på den i inledningen förutsatta privatlivsdefinitionen: möjligheten att själv avgöra när, hur och till vilken utsträckning information om dem själva kommuniceras till andra.

De som däremot ansluter sig till och uppskattar en kommunitaristisk syn på samhället bör vara desto fler, men möjligen modereras kommunitaristiska åsikter rörande just privatlivet åt ett mer liberalistiskt håll, på grund av det icke-populistiska budskapet? Denna studie ger inget belegg för denna fundering, men väcker en nyfikenhet som skulle vara intressant att stilla i läsningen och kanske till och med skapandet av framtida studier.

7 Referenser

- Altman, I. (1975). *The environment and social behavior: privacy, personal space, territory, crowding*. Monterey: Brooks/Cde.
- Ankarberg Johansson, Szyber, Utbult (2008). Bromsa handeln med vår personliga integritet. *Dagens Nyheter*, 13 augusti. Tillgänglig <http://www.dn.se/debatt/bromsa-handeln-med-var-personliga-integritet/> (2016-01-07)
- Aronson, T. (1989). *Konservatism och demokrati*. Stockholm: Nordstedts
- Beckman, L. (2005). *Grundbok i idéanalys: det kritiska studiet av politiska texter och idéer*. Stockholm: Santérus förlag.
- Bennett J. C. (2001) *Privacy in the Political System: Perspectives from Political Science and Economics*. Department of Political Science, University of Victoria, Victoria, BC, Canada. Tillgänglig <http://www.colinbennett.ca/wp-content/uploads/2012/06/Privacyin-the-Political-System.pdf> (2016-01-07)
- Bergström, G & Boréus, K. (2012) *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur.
- Ekenegren, A & Hinnefors, J. (2012) Lund: Studentlitteratur
- Etzioni, A. (2000). A communitarian Perspective on Privacy. *Conneticut Law Review* Vol 32:897
- Etzioni, A. (2008) *The limits of privacy*. New York: Basic Books
- Etzioni, A. (2015). Why ultimate encryption should be illegal. *Los Angeles Daily Journal*, 17 juni. Tillgänglig https://icps.gwu.edu/sites/icps.gwu.edu/files/downloads/Etzioni_Why%20Ultimate%20Encryption%20Should%20Be%20Illegal_0.pdf (2016-01-07)
- Fried, C. (1968) On Privacy. *Yale Law Journal Company*. Vol 77, NO 3. s 475-493.
- Granberg, C. & Hallgren, L. (2009). *Barn i fokus: en komparativ studie av arbetet med barnverksamhet på folkbibliotek i Sverige och Italien*. Magisteruppsats, Institutionen Biblioteks- och informationsvetenskap. Borås: Högskolan i Borås. <http://hdl.handle.net/2320/4580>
- Johnson, G. D. (1985) *Computer Ethics*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall, Inc.
- Kumar, K. och Weintraub, J. (1997) *Public and Private in Thought and Practice: Perspectives on a Grand Dichotomy*. Chicago: University Of Chicago Press.
- Kymlicka, W. (1989). *Liberalism, community and culture*. New York: Oxford University Press

Locke, J. (1824) *Two Treatises of Government*. London: R. Butler.

Moor, J. (1990). The etics of privacy protection, *Library Trends*, Vol. 39, Nr. 1 s 69-82.

Nandorf, T. och Hellberg, A. (2008). FRA-förslag återremitteras. *Dagens Nyheter*. 17 juni. Tillgänglig <http://www.dn.se/nyheter/politik/fra-forslag-aterremitteras/> (2016-01-07)

Rossler, B. (2004). *The value of privacy*. Cambridge: Polity 2004.

Sandel, J. M. (1998) *Liberalism and the Limits of Justice*. Cambridge: Cambridge University Press.

Solove, D. (2008) *Understanding Privacy*. Cambridge: Harvard University Press.

Teorell, J. och Svensson, T. (2007) *Att fråga och att svara*. Malmö: Liber.

Troberg, A. (2008). KD-förslag om integritet saknar trovärdighet. *Dagens Nyheter*, 13 augusti. Tillgänglig <http://www.dn.se/debatt/kd-forslag-om-integritet-saknar-trovardighet/> (2016-01-07)

Westin, A. (1967) *Privacy and Freedom*. London: The Bodley Head Ltd.

Westin, A. (2003) Social and Political Dimensions of Privacy. *Journal of Social Issues*, Vol. 59, Nr. 2 s 431-453.

Försvarsutskottet (2008) Lag om signalspaning m.m. (2007/08:FöU14) Stockholm: Sveriges Riksdag. Tillgänglig https://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Utskottens-dokument/Betankanden/Lag-om-signalspaning-mm_GV01F%C3%B6U14/ (2016-01-07)

Försvarsutskottet (2008) Lag om signalspaning m.m. (2007/08:FöU15). Stockholm: Sveriges Riksdag. Tillgänglig http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Utskottens-dokument/Betankanden/Lag-om-signalspaning-mm-for_GV01F%C3%B6U15/ (2016-01-07).

Försvarsutskottet (2009) Signalspaning m.m. (2009/10:FöU3). Stockholm: Sveriges Riksdag. Tillgänglig http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Utskottens-dokument/Betankanden/Signalspaning_GX01F%C3%B6U3/ (2016-01-07).

Nationalencyklopedin (2015). Voluntarism. Tillgänglig <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/voluntarism> (2015-12-30)

Regeringen (2006) En anpassad försvarsunderrättelseverksamhet (2006/07:63) Stockholm: Sveriges Regering. Tillgänglig http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/En-anpassad-forsvarsunderratte_GU0363/?text=true (2016-01-07).